

T. C. Resmî Gazete

Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1336 - 1920

İdare ve yam işleri için
Başbakanlık Neşriyat ve Müdavenat
Umum Müdürlüğüne
müracaat olunur.

13 MAYIS 1961
CUMARTESİ

Sayı : 10806

KANUNLAR

Nükleer Enerji Sahasında Hukuki Mesuliyete dair Sözleşmenin tasdiki hakkında Kanun

Kanun No : 299

Kabul tarihi : 8/5/1961

Madde 1 — Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtınca kabul edilip, Hükümetimiz tarafından 28/10/1960 tarihinde imzalanan «Nükleer Enerji Sahasında Hukuki Mesuliyete dair Sözleşme» tasdik edilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

11/5/1961

Nükleer Enerji Sahasında Hukuki Mesuliyete dair Sözleşme

Federal Almanya Cumhuriyeti, Avusturya Cumhuriyeti, Belçika Kralığı, Danimarka Kralığı, İspanya, Fransız Cumhuriyeti, Yunan Kralığı, İzlanda Cumhuriyeti, İtalyan Cumhuriyeti, Lüksemburg Grand Düklüğü, Norveç Kralığı, Danimarka Kralığı, Portekiz Cumhuriyeti, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Kralığı, İsveç Kralığı, İsveç Konfederasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti :

Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtı (Bundan sonra «Teşkilât» olarak geçecektir.) dâhilinde teessüs etmiş olan Avrupa Nükleer Enerji Ajansı, üye memleketler arasında nükleer enerji ve hassaten atomik tehlikelere karşı sigorta ve hukuki mesuliyet ile ilgili mevzuatın tekemmül ve ahenkleştirilmesi ile tavzif edilmiş olduğunu düşünerek;

Nükleer enerji istihkakının geliştirilmesi ve sulhu gayelerle kullanılması'nın nükleer kazalar dolayısı ile geri kalmamasını temin edecek gerekli tedbirleri almakla beraber bu kazalardan mutazarrar olacak şahıslara uygun ve münasip tazminatın ödenmesini arzu ederek;

Millî sahada, bütün lüzumlu gördüğü tamamlayıcı tedbirleri almak ve icabında işbu Sözleşme hükümlerini, Sözleşmenin şümülü haricinde olan diğer nükleer kazalar sebebiyle vukubulacak zararlara tatbik etmek imkânını devletlere bırakarak, muhtelif devletlerde zararları tazmin mevzuunda tatbik edilen esas kaidelerin birleştirilmesi lüzumuna inanarak;

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır.

Madde — 1.

a) İşbu Sözleşme mucibince :

1. «Nükleer kaza» tâbirinden maksat, öyle bir hâdise veya aynı menşei halz öyle bir hâdiseler ailesidir ki, bu hâdise veya hâdiseler sil-

silesi veya sebep olduğu her türlü hasar radyoaktif evsaktan veya radyoaktif evsafın, nükleer yakıt yahut radyoaktif mahsüller veya artığın zehirleyici, patlayıcı veya diğer tehlikeli evsafı veya bunlardan her hangi birisi ile birleşmesinden doğar veya onun neticesi olarak ortaya çıkar.

2. «Nükleer tesisat» tâbirinden maksat, her hangi bir nakil vasıtası içinde bulunanlar haricindeki reaktörler, nükleer maddeleri imal eden veya işliyen fabrikalar; nükleer yakıtı izotoplarına ayıran fabrikalar; şaah nükleer yakıtı tekrar işleme tabi tutan fabrikalar; nükleer maddelerin nakli ile ilgili depolamalar hariç, bu çeşit maddelerin depolanması için tesisler ve içinde nükleer yakıt veya radyoaktif mahsüller veya artığı gibi Avrupa Nükleer Enerji Ajansı İdare Meclisi (Bundan sonra «İdare Meclisi» olarak geçecektir.) nin zaman zaman kararlaştıracağı maddeler bulunan tesislerdir.

3. «Nükleer yakıtlar» tâbirinden maksat metal, alaşım veya kimyevi bileşim halinde uranyum (Tabii uranyum dâhil), metal, alaşım veya kimyevi bileşim halinde plutonyum ve İdare Meclisi'nin zaman zaman kararlaştıracağı buna münasip parçalanabilen diğer maddelerdir.

4. «Radyoaktif mahsuller veya artık» tâbirinden maksat, nükleer yakıtın kullanılması veya istihsalı ameliyesi ile ilgili radyasyona tabi tutularak radyoaktifleştirilmiş veya aşında radyoaktivite ihtiva eden maddelerdir. Fakat, (1) nükleer yakıt veya (2) her hangi bir sınav, ticari, zirai, tıbbi veya fenni maksatlarla kullanılan veya kullanılacak bir nükleer tesisin dışındaki radyoizotoplar bu tâbirin dışında kalır.

5. «Nükleer maddeler» tâbirinden maksat, nükleer yakıtlar (Tabii uranyum ve fakirleştirilmiş uranyum hariç) ve radyoaktif mahsuller veya artıktır.

6. Bir nükleer tesis ile ilgili olarak «işleten» tâbirinden maksat salâhiyetli resmî makamca o nükleer tesisin işleteni olarak seçilmiş ve tanınmış kimsedir.

b) İdare Meclisi, birtakım nükleer tesisleri, nükleer yakıtları veya nükleer maddeleri, kendi görüşüne göre mevzuubahis tehlikenin vüsatinin darlığı bunu muhik gösteriyorsa, işbu Sözleşmenin tatbik sahası haricinde bırakılabilir.

Madde — 2.

İşbu Sözleşme, millî mevzuat başka bir hüküm dermeyen etmedikçe 6 (d) de gösterilen rücu hakları haricinde Akıd olmıyan Devlet ülkesinde tatbik edilemez.

Madde — 3.

Nükleer tesis işleten işbu Sözleşme ile ilgili olarak, aşağıdaki hallerde mesuldür :

a) Şahsın ölümü veya hayatına karşı zarar lka edilmesi,

b) Aşağıdaki haller haricinde, her hangi bir malın yok edilişi veya zarara maruz bırakılışı :

1. Bir tesis bölgesi içinde bulunan ve böyle bir tesiste ilgili olarak işletenin elinde tuttuğu, muhafaza veya kontrolü altında bulundurduğu mallar,

2. 4 üncü maddede belirtilen hallerde, nükleer kazanın vukubulduğu anda nükleer malzemeyi taşıyan nakil vasıtaları,

Ancak bunun için bu hasar veya kayıba (Bundan sonra «hasar» olarak geçecektir), ya nükleer yakıt veya radyoaktif mahsul yahut artıktan, veyahut 4 üncü madde ahkâmı haric, nükleer maddelerin bu gibi tesislerden taşınmasından doğan nükleer kazaların sebep olduğunun ispat edilmesi icabeder.

Madde — 4.

2 nci madde ahkâmına aykırı olmamak şartı ile, nükleer maddelerin taşınmaları ile ilgili depolama da dâhil nükleer maddelerin nakli halinde :

a) İşbu Sözleşme mucibince, bir nükleer kazanın, o tesisin haricinde vukubulduğu ve o tesisten nakledilmiş nükleer maddelerle alakalı olduğu ispat edildiği takdirde, bir nükleer tesisin işleteni, kaza ile ilgili aşağıdaki şartların bulunması halinde zarardan mesuldür :

1. Bahis konusu nükleer maddelerin, Akid taraflardan birinin arazisinde bulunan başka bir nükleer tesisin işleteni tarafından teslim alınmasından evvel kaza vukubulursa, veya,

2. Bahis konusu nükleer maddeler, Akid olmyan devlet ülkesinde bulunan bir şahsa gönderilmekte olup bu devletin ülkesine getirildikleri nakil vasıtasından boşaltılmasından evvel kaza vukubulursa.

b) İşbu maddenin (a) (1) bendinde bahsi geçen işleten, bahis konusu nükleer maddeleri teslim aldığı andan itibaren, işbu Sözleşme mucibince, bu nükleer maddelerle alakalı olarak, bîlahara vukubulacak nükleer kazalardan doğacak hasardan mesuldür.

c) İşletenin muvafakati ile nükleer maddeler, Akid Tarafların ülkeleri haricinden böyle bir tarafın ülkesindeki bir nükleer tesise gönderildiği takdirde, bu tesisin işleteni, işbu Sözleşme mucibince nükleer maddelerin, ülkesinden taşınacakları Akid olmyan devlet tarafından vasıtalarla yüklenmesinden sonra vukubulacak nükleer kazanın sebep olacağı hasardan mesuldür.

d) İşbu Sözleşme mucibince işletenin, nakliyeciyi 10 uncu madde gereğince mali garanti temin eden her hangi bir şahıs veya sigortacı tarafından veya bunlar namına hazırlanan bir belgeyi ibraz etmesi icabeder. Bu belge, işletenin isim ve adresini, garantinin müddetini, tipini ve tutarını ihtiva etmelidir. Belgede kayıtlı olan malûmata, belgeyi hazırlayan veya namlarına belge hazırlananlar tarafından itiraz edilemez. Belge, garantisini temin ettiği nükleer maddeler ile nakliyata ait bilgiyi ve salâhiyetli resmi makamların mevzuubahis şahsın işbu Sözleşmede ifade edilen mânada bir işleten olduğunu tasdik eden beyanını da ihtiva etmelidir.

e) Akid bir Taraf kendi mevzuat ahkâmına uygun olarak ve 10 uncu maddenin a fıkrası ile talep edilen şartların yerine getirilmesi halinde nakliyeciyi, kendi talebi ve bu tarafın ülkesinde kurulan nükleer tesisin işletenin muvafakati ile salâhiyetli resmi makam karar verdiği takdirde, bu işleten yerine mesul olmasını işbu Sözleşme gereğince tesbit eder. Böyle bir halde, işbu Sözleşme hükümleri gereğince, nakliyeciyi nükleer maddelerin taşınması esnasında vukubulan kazalar hususunda mevzuatında bu hususta hüküm olan Akid Tarafın ülkesi üzerindeki nükleer bir tesisin işleteni gibi telâkki olunur.

Madde — 5.

a) Bir nükleer kaza ile ilgili nükleer yakıt yahut radyoaktif mahsul veya artık birden ziyade nükleer tesiste bulunmuş olup, hasara sebep olduğu anda bir nükleer tesiste bulunmakta ise daha önce bunları bulunduran nükleer tesis işletenlerinden hiçbirisi hasardan mesul olmazlar. Nükleer kaza ile ilgili nükleer yakıt yahut radyoaktif mahsul veya artık birden ziyade tesiste bulunmuş olup, hasara sebep olduğu anda bir nükleer tesiste bulunuyor ise, hasar vukuundan önce en son olarak bunları bulunduran nükleer tesisin işleteninden veya son defa onların idaresini üzerine alan işletenden başkası hasardan mesul olmaz.

b) Hasar işbu Sözleşme hükümlerine göre birden ziyade işletene mesuliyet yüklerse bu işletenlerin mesuliyeti aşağıdaki şartlarla müsterek ve birden fazladır : Mesuliyet, nükleer maddelerin nakli sırasında nükleer bir kazanın sebep olduğu bir hasar neticesinde ortaya çıkmış

ise, her işletenin mesul olacağı azami miktar, 7 nci madde hükümlerine göre onlar hakkında tesbit edilecek en yüksek meblağdır. Hiçbir işleten hiçbir zaman, nükleer kaza hususunda, 7 nci madde ile ona tahmil edilenden daha fazlasını ödemeye mecbur tutulamaz.

Madde — 6.

a) Nükleer kazadan doğan hasar sebebiyle tazminat hakkı, sadece işbu Sözleşme mucibince hasardan dolayı mesul olan işletene veya hut 10 uncu madde ile istenen teminatı veren sigortacı veya diğer mali kefillere karşı; millî kanunla doğrudan doğruya bir dava hakkı tanıyorsa, sigortacı veya diğer mali kefillere karşı kullanılabilir.

b) Nükleer kazaların sebep olduğu hasardan, bunların haricinde kimse mesul tutulamaz. Fakat bu şart nakil sahasında işbu Sözleşme tarihinde tatbik edilmekte veya imzaya açık olan veya iltihak veya tasdik safhasında bulunan milletlerarası anlaşmaların tatbikine tesir etmez.

c) Bu maddenin (b) fıkrasında sözü edilen her hangi bir milletlerarası anlaşmaya veya Akid olmyan Tarafın mevzuatına göre nükleer kazanın sebep olduğu kazadan mesul olan her hangi bir şahıs, 7 nci maddede tesbit edilen mesuliyet miktarı hudutları dahilinde, işbu Sözleşme hükümlerine göre hasardaki mesul olan işletene karşı bir rücu hakkını haizdir.

d) Nükleer bir kaza Akid olmyan Devletin ülkesinde vukua gelir veya hasara böyle bir ülkede uğranırsa esas iş yeri Akid Taraf Ülkesinde bulunan her hangi bir şahıs veya böyle bir şahsa hizmet eden kimse, 2 nci madde hükümleri olmasa idi mesul olacak işletene karşı, 7 nci maddede gösterilen mesuliyet hudutları dahilinde, böyle bir kaza veya zarar dolayısıyla kendisinin ödemek mecburiyetinde olduğu meblağ nispetinde rücu hakkına sahiptir.

e) Teşkilât Konseyi, bu maddenin (d) fıkrasında yazılı hükümlerden esas iş yeri Akid olmyan bir Devlet ülkesinde bulunan taşıyanların da istifade etmesine karar verebilir. Kararın alınmasında Konsey, Akid olmyan böyle bir Devletin nükleer enerji sahasındaki hukuki mesuliyet mevzuunda bu memleketteki cari unum hükümleri ve bu hükümlerin Akid Tarafların buyruğundaki veya esas iş yeri kendi ülkelerinde bulunan şahıslara ne nispette tatbik edildiğini göz önünde tutar.

f) İşleten sadece şu hallerde rücu hakkına sahiptir.

1. Nükleer kazanın sebep olduğu hasar, kasıttan doğan bir fiil veya ihmal neticesi ise kasıtlı hareket eden fail veya ihmal edene karşı,

2. Mukavelede sarahaten belirtildiği takdirde, belirtilen nispet ve şekilde,

3. İşletenin müsaadesini almaksızın nükleer maddelerin nakli esnasında vukubulan bir nükleer kaza hususunda, onun hakkında 7 nci maddenin (b) fıkrasında gösterilenden daha fazla bir meblağ için 7 nci maddenin (e) fıkrasına göre mesul ise ve mesul olduğu nispette, bu gibi nakil, hayat veya malların kurtarılması veya kurtarılmaya teşebbüs edilmesi veya bu gibi nakliyecinin kontrol edemeyeceği durumlardan neşet etmesi halleri haric, nükleer maddelerin taşıyanına karşı.

g) Eğer işleten, bu maddenin (f) fıkrasına göre her hangi bir nispette bir kimseye karşı rücu hakkına sahip ise, bu maddenin (c) ve (d) fıkraları mucibince, o şahıs, işletene karşı, o nispet için rücu hakkını kullanamaz.

h) Millî sağlık sigortası, sosyal sigorta, işçi tazminatı veya iş hastalıkları tazminatı gibi sistemlerdeki hükümler, nükleer kazadan doğan hasar sebebiyle tazminatı da içine alırsa, bu gibi sistemlerdeki leh-tarların hakları ve bu gibi sistemler sebebiyle rücu hakları Akid Tarafın bu gibi sistemlerini kuran kanuna göre hükme bağlanır.

Madde — 7

a) Bir nükleer kazanın sebep olduğu hasar sebebiyle ödenmesi istenen tazminat bedeli, işbu madde mucibince tesbit olunan, azami mesuliyetten fazla olamaz.

b) Her hangi bir Akid Tarafın işletenin 10 uncu madde gereğince istenen sigorta veya diğer bir mali garantiyi temin edebilmesi imkânlarını göz önünde tutarak hiçbir halde 5 000 000 hesap ünitesinden aşağı olmamak üzere daha yüksek ve alçak bir meblağı tesbit edebilmesi şartı ile nükleer kazanın sebep olduğu hasar dolayısıyla işletenin azami mesuliyeti, işbu Sözleşme tarihinde tayin edildiği üzere 15 000 000 Avrupa Para Anlaşması hesap ünitesidir. (Bundan sonra «hesap ünitesi» olarak geçecektir.) Yukarıda sözü edilen meblağlar yuvarlak rakamlar olarak millî paraya tahvil olunabilir.

c) Nakliye vasıtasına yapılan hasar işletenin diğer hasarlardan doğan mesuliyetinin 5 000 000 hesap ünitesinin aşağısına düşmesini

hiçbir şekilde ita'at etmemesi şartı ile Akid Taraf 3 üncü maddenin (b) fıkrasının 2 nci bendindeki istisnanın tatbikından millî mevzuatı ile sarf-nazar edebilir.

d) Bu maddenin (c) fıkrasına göre Akid Taraf mevzuatındaki hükümler olduğu kadar bu maddenin (b) fıkrası mucibince de bir Akid Taraf ülkesindeki nükleer tesislerin işletenlerinin mesuliyeti nükleer kaza nerede vukubulursa bulsun bu gibi işletenlerin mesuliyetine tatbik edilir.

e) Bir Akid Taraf nükleer maddelerin kendi ülkesinden geçişini, Azamî mesuliyet haddini transit esnasında vukuu muhtemel kaza tehlikelerine göre kifayetsiz bulduğu takdirde, yabancı işletenin Azamî mesuliyet haddinin yükseltilmesi şartına bağhyabilir. Şu şartla ki, bu şekilde yükseltilen Azamî mesuliyet haddi, kendi ülkesinde kurulmuş tesislerin işletenlerinin Azamî mesuliyet haddini geçemez.

f) Bu maddenin (e) fıkrasındaki hükümler;

1. Nakliye deniz yolu ile ise, Devletler Hukuku kaideleri mucibince, muhtemel bir tehlikeden dolayı sözlü edilen Akid Tarafın limanlarına sığınma hakkı veya kara sularından zararsız geçiş hakkı,

2. Nakliye hava yolu ile ise, bir anlaşma veya Devletler Hukuku mucibince Akid Tarafın arazisi üzerinden uçuş veya yere inme hakkı, mevzuabahis olduğunda tatbik olunmaz.

g) İşbu Sözleşmeye göre, bir mahkeme tarafından tazminatı mücip bir hâdise sebebiyle hükmedilen faiz ve bedeller, bu Sözleşme maksadına mâtufl bir tazminat olarak mütalâa edilmez ve bu madde mucibince işletenin mesul olduğu meblağla ilâveten işleten tarafından ödenebilir.

Madde — 8.

a) Tazminat hakkı işbu Sözleşme mucibince nükleer kaza tarihinden itibaren 10 sene içinde kullanılmadığı takdirde sukut eder. Hasarın, kaza anında alınmış, kaybolmuş veya terk edilmiş ve henüz istirdat edilmemiş nükleer yakıt, radyoaktif mahsuller veya artık ile ilgili nükleer kazadan doğmuş olması halinde 10 senelik sukutu hak müddeti çalınma, kaybolma veya terk edilme tarihinden itibaren başlar. Ancak millî mevzuat, işbu maddenin (c) fıkrası hükümleri hariç 10 senelik müddeti geçmemek şartıyla 2 seneden aşağı olmayacak şekilde mü'azzarının zarar ve mesul işletenden haberdar olduğu veya mâkul surette haberdar olması icabettiği tarihten itibaren bir müddet zaman veya sukutu hak müddeti tesis edebilir.

b) Ancak, 13 üncü maddenin (d) fıkrasının (1) (I) ve (2) nci bentlerin tatbikının mümkün olduğu hallerde, bu maddenin (a) fıkrasında gösterilen zaman zarfında tazminat hakkı sukut etmez.

1. 17 nci maddede bahal geçen mahkeme bir hüküm vermezden evvel bu mahkemenin seçebileceği mahkemelerden birinde dava açılması halinde, mahkeme davanın açılmış olduğu mahkemeden başka bir mahkemenin salâhiyetli olduğuna karar verirse, davanın salâhiyetli olduğuna karar verilen mahkemede açılması için bir müddet tesbit edebilir. Veya

2. 13 (d) (1) veya (2) nci bendine göre salâhiyetli mahkemenin tesbiti zımında mahkemeden karar istisnâsı için bir Akid Tarafa müracaat vâkı olması ve mahkeme tarafından tesbit edilecek zaman zarfında bu tesbitten sonra davanın açılması icabeder.

c) Millî mevzuat, 10 senelik müddetin hitamından sonra açılan bir tazminat davası hususunda işletenin mesuliyeti teminat altına alınmış ise, 10 seneden daha uzun bir müddet tesis edebilir.

d) Millî mevzuat aksine hüküm vazetmedikçe, bu maddede gösterilen müddet zarfında tazminat davası açan nükleer kazanın sebep olduğu hasardan mü'azzar olan şahıs, salâhiyetli mahkemenin nihai kararı almamış olması şartı ile böyle bir müddetin hitamından sonra hasarın ağırlaştığı şeklinde iddiasını tadil edebilir.

Madde — 9.

Millî mevzuatla aksi gösterilmedikçe işleten, silâhlı çatışma, teca-vüz, iç harb, isyan hareketi ve istisnâ karakterde vahim tabii bir âfet yüzünden doğacak nükleer bir kazanın sebep olduğu hasardan mesul değildir.

Madde — 10.

a) İşbu Sözleşme mucibince, mesuliyeti teminat altına almak için işleten, 7 nci maddede gösterilen miktarda ve salâhiyetli resmî makamın tesbit edeceği şekil ve hükümler dahilinde sigorta veya diğer mali garantiler bulundurmak zorundadır.

b) Sigortacı veya diğer mali garanti veren asgarî 2 ay evvelinden, salâhiyetli resmî makama yazılı olarak ihbarda bulunmadıkça veya bu sigorta veya diğer mali garanti, nükleer maddelerin taşınması esnasında sözlü geçen taşıma ile ilgili olmadıkça bu maddenin (a) fıkrasında gösterilen sigorta veya diğer mali teminatı tâlik veya ilga edemez.

c) Sigorta, reasürans ve diğer mali garanti olarak yatırılan meblağlar sadece nükleer kazalardan doğan hasarların tazmini gayesi ile çekilebilir.

Madde — 11.

İşbu Sözleşmeye göre ödenecek tazminat, sigorta ve reasürans primleri, sigorta, reasürans ve 10 uncu madde mucibince talep edilen diğer mali garanti gibi meblağlar ve 7 nci maddenin (g) fıkrasında gösterilen hisse ve bedeller Akid Taraflar para bölgelerinde serbestçe mübadele edilebilir.

Madde — 12.

a) 3 ve 6 (a), (c), (d) maddeleri ile ilgili kaza hakkı sadece mesul işletenin ülkesinde nükleer tesis bulundurduğu Akid Taraf mevzuatına göre salâhiyetli kılınan mahkemelere tanınmıştır.

b) Nükleer kazanın, taşıma sırasında vuku bulması halinde, kaza hakkı bu maddenin (c) fıkrasında gösterilen haller hariç, sadece nükleer, kaza anında nükleer maddelerin bulunduğu ülkedeki Akid Taraf mevzuatına göre salâhiyetli kılınan mahkemelerce kullanılır.

c) Eğer nükleer kaza taşıma sırasında Akid Taraflar ülkesi dışında vukubulursa veya nükleer kaza sırasında nükleer maddelerin nerede bulunduğu tesbit edilemezse veya nükleer kaza esnasında nükleer maddeler birden ziyade Akid Taraf mevzuatına tabi bir bölgede bulunuyorsa; dava sadece, mesul işletenin nükleer tesisatını bulundurduğu Akid Taraf ülkesinde cari mevzuat tarafından salâhiyetli kılınmış mahkemelerce görülür.

d) Bu maddenin (a) ve (c) fıkralarına istinaden kaza hakkı birden ziyade Akid Taraf mahkemeleri tarafından kullanılabilirse kaza hakkı,

1. Nükleer kazanın, nükleer maddelerin taşınması sırasında vukubulması halinde;

I. Bu maddenin (c) fıkrasında salâhiyetli kılınmaları şartı ile nükleer kazanın vukuu sırasında nükleer maddeleri taşıyan nakil vasıtasının kayıtlı bulunduğu Akid Taraf ülkesinde cari mevzuatı göre salâhiyetli kılınmış mahkemelerce kullanılır. Veya,

II. Böyle bir mahkeme yoksa alâkadar Akid Tarafın müracaatı üzerine 17 nci maddede gösterilen mahkemenin mesele ile en yakından alâkadar olduğuna karar verdiği, bu maddenin (c) fıkrasındaki salâhiyetli mahkemelerden biri tarafından kullanılır.

2. Bunun dışındaki hallerde ilgili Akid Tarafın müracaatı üzerine bahsi geçen mahkemenin mesele ile en yakından alâkah bulunduğu Akid Taraf mevzuatının salâhiyetli kıldığı mahkemelerce kullanılır.

e) Bu madde mucibince vıcahî veya giyabî yargılama sonunda salâhiyetli mahkemenin aldığı hükümler mahkemenin tatbik ettiği kanunlar mucibince lâzımî'nfâz hale gelince ilgili Akid Tarafın talep ettiği formaliter kabul edilir edilmez diğer Akid Tarafın ülkesinde de yürürlüğe girer. Davanın esasları başka her hangi bir muameleye tabi tutulmaz. Yukarıdaki hükümler ara kararlara tatbik edilmelidir.

f) İşbu Sözleşme mucibince Akid Taraf aleyhine mesul işleten olması sebebiyle bir dava açıldığında bu Akid Taraf bu madde ile salâhiyetli kılınan mahkeme huzurunda hiçbir kazal muafiyet iddiası ileri süreremez.

Madde — 14.

a) İşbu Sözleşme hiçbir milliyet, ikamet veya oturduğu yer farkı gözetmeksizin tatbik edilir.

b) «Millî Hukuk» ve «Millî Mevzuat» tâbirleri nükleer kazadan doğan talepler mevzuatında işbu Sözleşme mucibince kaza hakkını haiz mahkemenin millî hukuk veya millî mevzuatını ifade eder ve bu hukuk ve mevzuat, işbu Sözleşmece bilhassa tanzim edilmeyen esasa veya usule mütâallik bütün meselelere tatbik olunur.

c) Bu hukuk ve mevzuat hiçbir milliyet, ikamet veya oturduğu yer farkı gözetmeksizin tatbik edilir.

Madde — 15.

a) Her hangi bir Akid Taraf işbu Sözleşme ile tesbit edilmiş tazminat miktarını artırmak için lüzumlu göreceği her türlü tedbirleri alabilir.

b) Hasar için ödenecek tazminat Devlet parasını içine alır ve 7 nci maddede gösterilen 5 000 000 luk hesap ünitesinden fazla olur ise bu meblağ için işbu Sözleşme hükümlerinden inhiyaf eden şartlar tatbik edilebilir.

Madde — 16.

İdare Komitesi 1 (a) (2) ve (3) ve 1 (b) maddeleri mucibince alınan kararlar Akid Tarafları temsil eden üyelerin müşterek muvafakati ile kabul edilir.

Madde — 17.

İşbu Sözleşmenin tefatir ve tatbiki dolayısıyla iki veya daha fazla Akid Taraf arasında doğacak anlaşmazlıklar İdare Komitesince tetkik ve dostane uzlaşmanın mümkün olmadığı hallerde mesele, ilgili bir Akid Tarafın müracaatı üzerine, nükleer enerji sahasında emniyet kontrolü tesisi hususunda 20 Aralık 1957 tarihli Sözleşme ile vücuda getirilen mahkemeye arz edilir.

Madde — 18.

a) İşbu Sözleşme hükümlerinden bir veya daha fazlası için Sözleşmenin tasdikı veya ona iltihaktan önce veya 23 üncü maddeye göre tebliğde bahsedilen ülke veya ülkeler hususunda tebliğden önce hükme kaydı ihtirazi konabilir. Ve bu ihtirazi kayıtlar ancak imza sahipleri tarafından hemen kabul edilirse mümkün olabilir.

b) Böyle bir kabul 24 üncü maddeye göre Teşkilât Genel Sekreteri tarafından kendisine böyle bir ihtirazi kaydın bildirildiği tarihten itibaren 12 aylık bir müddet içinde İşbu Sözleşmeyi tasdik etmiyen imza sahibinden talep edilmeyecektir.

c) Bu maddeye göre kabul edilen bu çeşit bir kaydı ihtirazi Teşkilâtın Genel Sekreterine gönderilecek bir tebliğ ile her zaman geri alınabilir.

Madde — 19.

a) İşbu Sözleşme tasdik olunacaktır. Tasdik belgeleri Teşkilâtın Genel Sekreterliğine tevdi edilecektir.

b) İşbu Sözleşme en az 5 imzalıyanın tasdik evrakını tevdiinden itibaren mer'iyete girecektir. İşbu Sözleşme bilâhara tasdik eden imzalıyanlar için tasdik belgelerinin tevdiinden itibaren mer'iyete girecektir.

Madde — 20.

İşbu Sözleşmenin tadilleri bütün Akid Tarafların müşterek muvafakati ile kabul edilir. Bunlar Akid Tarafların üçte ikisinin tasdik veya teyidi ile mer'iyete girer. Bilâhara tasdik veya teyideden Akid Taraflardan her biri için tadilat bu tasdik veya teyit tarihinden itibaren mer'iyete girer.

Madde — 21.

a) İşbu Sözleşmeyi imzalamamış bulunan Teşkilâta üye veya ortak bir hükümet, Teşkilâtın Genel Sekreterliğine göndereceği bir tebliğ ile Sözleşmeye dâhil olabilir.

b) İşbu Sözleşmeyi imzalayan diğer bütün hükümetler Teşkilâtın Genel Sekreterliğine gönderecekleri bir tebliğ ile ve bütün Akid Tarafların ittifakı ile Sözleşmeye iltihak edebilirler. İltihak muvafakat tarihinden itibaren muteberdir.

Madde — 22.

a) İşbu Sözleşme yürürlüğe girmesinden itibaren 10 yıl müdde için kabul edilmiştir. Her Akid Taraf 10 yılın hitamında İşbu Sözleşmenin kendisi bakımından tatbikına 12 ay evvelinden Teşkilâtın Genel Sekreterliğine bildirerek son verebilir.

b) İşbu Sözleşme 10 senelik müddetin hitamından sonra bu madde (a) fıkrası mucibince Sözleşmenin tatbikına son vermeyen Akid Taraf bakımından 5 sene müddetle ve bilâhara 5 senelik müddetler süreceğine de bu gibi 5 senelik müddetlerin her hangi birinin hitamında Teşkilâtın Genel Sekreterliğine 12 ay evvelinden bildirilerek Sözleşmeye sor vermeyen Akid Taraflar için devam eder.

c) Bu Sözleşmenin mer'iyete girmesinden itibaren 5 yıl veya Akid bir Tarafın her hangi bir tarihteki talebi üzerine talep tarihinden itibaren 6 ay içinde Teşkilâtın Genel Sekreterliği bu Sözleşmenin tekrar gözden geçirilmesi için bir konferans tertip edecektir.

Madde — 23.

a) İşbu Sözleşme Akid Tarafların ana vatanlarına tatbik edilir.
b) İşbu Sözleşmenin imzalanması veya tasdikı veya Sözleşmeye iltihak sırasında veya daha sonra Teşkilâtın Genel Sekreterliğine İşbu

Sözleşmenin milletlerarası münasebetlerinden mesul bulunduğui ülkeler de dâhil olmak üzere ve bu maddenin (a) fıkrası mucibince İşbu Sözleşmenin tatbik edilemediği ve tebliğde bahsedilen ülkelere de tatbik edileceğini her hangi bir imzalayan veya Akid Taraf bildirebilir. Böyle bir tebliğname burada mevzu bahis ülke veya ülkeler bakımından Teşkilâtın Genel Sekreterliğine bir sene evvelinden bildirilerek geri alınabilir.

c) Akid bir Tarafın, milletlerarası münasebetlerde mesuliyetini taşıdığı ülkeler dâhil İşbu Sözleşmenin tatbik edilmediği bütün ülkeleri İşbu Sözleşme mucibince Akid olmiyan Devlet ülkesi olarak kabul edilir.

Madde — 24.

Teşkilâtın Genel Sekreteri bütün imzalayan ve Sözleşmeye iltihak eden hükümetlere tasdik, iltihak ve çekilme belgelerini tevdi ile 23 üncü madde mucibince yapılan tebliğleri ve 1 (a) (2), 1 (a) (3) ve 1 (b) bentleri mucibince İdare Komitesinin aldığı kararları bildirir. Genel Sekreter İşbu Sözleşmenin mer'iyete giriş tarihini, kabul edilen tadilatları ve bunların mer'iyete giriş tarihlerini ve 18 inci madde mucibince yapılan kaydı ihtirazileri de bildirir.

EK : 1

Aşağıdaki ihtirazi kayıtlar İşbu Sözleşmenin imzası sırasında kabul edilmiştir.

1. Madde 6 (a) : Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti, Avusturya Cumhuriyeti Hükümeti ve Yunan Kralığı Hükümetinin ihtirazi kaydı.

Millî Kanunla, işletenden başka diğer şahısların işleten tarafından elde edilen himaye kefaleti dâhil bu şahısların mesuliyetleri mevzuunda tamamiyle teminat altına alınmış olmaları şartı ile işletene ifâveten mesul olmakta devam edebilmelerine mütedair haklarını mahfuz tutmuşlardır.

2. Madde 6 (b) ve (c) : Avusturya Cumhuriyeti Hükümeti, Yunan Kralığı Hükümeti, Norveç Kralığı Hükümeti ve İsveç Kralığı Hükümetinin ihtirazi kaydı.

6. Maddenin (b) fıkrasında bahsi geçen milletlerarası anlaşmalarlardaki hükümlere muadil hükümler ihtiva eden kendi millî mevzuatlarının 6 ncı maddenin (b) ve (c) fıkralarının kastettiği mahiyette milletlerarası anlaşmalar olarak telâkki etmek hakkını mahfuz tutmuşlardır.

3. Madde 7 : Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Kralığı Hükümeti ihtirazi kaydı.

Atom Enerjisi makamı ve Hükümet dairelerinden başka, Birleşik Kralılık ülkesi üzerinde bulunan nükleer tesislerin işletenleri hakkında 7 (a), (b) ve (c) yi tatbik etmek hakkını mahfuz tutmuşlardır.

I. 7 (a) ve (b) nin tatbiki şu şartla mümkündür : İşbu Sözleşme mucibince böyle bir işletenin mesul olduğu ve Birleşik Kralılık Kanunu ile talep edilen, tesisi ile ilgili sigorta veya diğer malî teminatın idamesi için gerekli müddet içinde vukubulan nükleer kazaların sebep olduğu hasar hususunda 14 000 000 hesap ünitelik bir meblâğ bütün tazminatlar için emre âmade olacaktır.

II. 7 (c) maddesine konan kayıt şu şartla tatbik olunur : Yukarıdaki I paragrafında bahsi geçen böyle bir hasar hususunda 5 000 000 hesap üniteli nakil vasıtalarının hasarından başka hasar için emre âmade bulundurulacaktır; ve

III. 7 (a) ve (b) şu şartla tatbik olunur : Bahsi geçen 14 000 000 hesap ünitelik meblâğı aşan tediyelerde 15 (b) maddesinin tatbikına hâlel gelmeksizin, munzam tahsisat vermeye müsaade eden hükümlerin Parlamentoca kabulüne vabeste bulunacaktır.

4. Madde 19 : Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti, Avusturya Cumhuriyeti Hükümeti ve Yunan Kralığı Hükümeti ihtirazi kaydı.

İşbu Sözleşmenin tasdikının Devletler Hukukuna göre, İşbu Sözleşme hükümleri mucibince nükleer enerji sahasında hukuki mesuliyet hususunda millî mevzuat kabulü şeklinde telâkki olunması hakkını mahfuz tutmuşlardır.

İşbu Sözleşme başka bir Akid Taraf ülkesinde vukubulan nükleer kazanın sebep olduğu hasar ülkesinde olan bir Akid Tarafın Devletler Hukukunca haiz olduğu her hangi bir rücu hakkından mahrum edilmesi şeklinde telâkki edilemez.

Yukarıdakileri tasdikken aşağıda imzası bulunan tam salâhiyetli temsilciler İşbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Bin dokuz yüz altmış Temmuzunun yirmi dokuzuncu günü İngiliz, Fransız, Alman, İspanyol, İtalyan ve Hollanda dillerinde bir tek nüsha halinde tasdikli suretleri bütün imzalıyanlara dağıtılmak üzere Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilatının Genel Sekreterliğine tevdi edilecektir.

(Hususi Kredi) ve (Silâhlanma İstikrazı) ndan doğan İngiliz alacaklarının tesviyesi mevzuunda Hükümetimizle İngiltere Birleşik Krallığı Hükümeti arasında akdolan 9 Aralık 1960 tarihli Anlaşmanın onaylanması hakkında Kanun

Kanun No : 300

Kabul tarihi : 8/5/1961

Madde 1 — 4171 ve 6336 sayılı kanunlarla onaylanmış anlaşmalardan doğan İngiliz alacaklarının tesviyesi konusunda Hükümetimizle İngiltere Birleşik Krallığı Hükümeti arasında, mektup teatisi suretiyle, Ankara'da 9 Aralık 1960 tarihinde akdolan anlaşma onaylanmıştır.

Madde 2 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

11/5/1961

Ankara, 9 Aralık 1960

Bay Bakan,

19 Ekim 1939 tarihli Hususi Anlaşma gereğince 8 Ocak 1940 tarihinde Paris'te Birleşik Krallık Hükümeti ile Türk Hükümeti arasında akdolan 1939 % 3 faizli 15 milyon İngiliz liralık istikraz ile 2 milyon İngiliz liralık istikraz anlaşmalarının ve 11 Şubat 1954 tarihinde Ankara'da akdolan Türkiye'ye açılmış bulunan teslimat kredilerinin tasfiyesi hakkındaki Anlaşmanın tatbikatını teshil etmek maksadıyla Ankara'da yapılan müzakereler Ekselânslarının malûmu bulunmaktadır.

Bu müzakerelerin neticesi olarak Majestelerinin Hükümeti, aşağıda tesbit olunan hususların tatbik mevkiine konulmasını kabul eylemeye hazır bulunmaktadır.

(a) 1 Haziran 1961 tarihinde nihayet bulacak olan devre zarfında, yukarıda yazılı anlaşmalardan mütehasıl İngiltere Bankası matlubundaki Türk liraları, Birleşik Krallığın dahilinde ve haricinde istihsal edilmek üzere 1956 ve 1957 yılları mahsulü her nevi ve menşeli yaprak tütün ile, Samsun, Bafra, İzmir ve Bursa menşeli (A) Amerikan Grad yaprak tütünüleri hariç her nevi ve menşeli 1958 mahsulü yaprak tütünlerinin mübayaasında serbestçe kullanılabilecek ve Türk Hükümeti de gerek Birleşik Krallıkta, gerek Birleşik Krallık haricinde mukim herhangi bir tabiiyetteki tacirler tarafından yapılacak mübayaalar için bu Türk liralарının serbestçe istimalini kabul edecektir. Bu mektupta yazılı herhangi bir hüküm, mevzu bahis hesaptaki Türk liralарının, Birleşik Krallık dahilinde istihsal edilmek maksadıyla diğer herhangi bir yıl mahsulü tütünün mübayaası için mevcut istimal salâhiyetini selbeder mahiyette telâkki olunmayacaktır.

(b) 1 Haziran 1961 tarihinde nihayet bulacak olan devre zarfında, bahis mevzuu hesaptaki Türk liralарından, Birleşik Krallığın dahilinde istihsal etmek kullanılmak ve Birleşik Krallıkta mukim tacirler tarafından icra edilmek şartıyla 10 milyon Türk lirasına kadarki kısmı bu Anlaşmaya merbut listede yer alan Türk malları veya Türk Hükümeti tarafından kabul olup Majestelerinin Büyükelçiliğine resmen tebliğ edilecek diğer malların mübayaası için serbestçe kabul olunacaktır.

(c) 1 Haziran 1961 tarihinden önce Türk Hükümeti ile Birleşik Krallık Hükümeti yukarıdaki mezkûr hesapta mukayyet meblağın 20 milyon Türk lirasını tecavüz etmeyecek bir kısmını, her iki tarafı müteakabilen ilgilendiren ve bilhassa Türk - İngiliz Kültür Anlaşması çerçevesi içine giren projeler için Türk lirası olarak sarf imkânını müzakere edeceklerdir. Bu müddet zarfında projeler üzerinde mutabakat temin edilemediği takdirde ayrılan bu meblağ hesap bakiyesinin tasfiye edildiği şekilde istimal edilecektir.

(d) Majesteleri Hükümeti ve Türk Hükümeti, 1 Haziran 1961 tarihinden önce Türk lirası hesaplarının tasfiye edilmesinde kaydolan taraflarının ısrarı altında, diğer lüzumlu tedbirleri müzakere edeceklerdir. Bu

tedbirler üzerinde bir anlaşmaya varılmadığı takdirde bu mektubun mukaddemesinde yazılı anlaşmaların ilgili hükümleri yeniden tatbik mevkiine girecektir.

(e) Tasfiye edilmemiş bulunan hesapların mevcudunu teşkil eden 91 161 554,39 Türk lirası İngiltere Bankası adına açılacak bir hesabın matlubunda toplanacaktır.

Yukardaki hususların Türk Hükümetince de kabul olunduğunun teyid buyurulmasını Ekselânslarından rica ile bu mektup ve Ekselânslarının bu mektuba verecekleri cevaplarının iki Hükümet arasında varılan ve bugünkü tarihle mer'iyete girecek olan bir Anlaşma telâkki edilmesini teklif eylemekle şeref duyarım.

En derin saygılarımın kabulünü rica ederim, Ekselâns.

Ekselâns Ekrem Alican
Maliye Bakanı
Ankara

Birleşik Krallık Büyükelçisi

E K

İç istihsal için Birleşik Krallığa ihrac edilebilecek Türk mahsulüleri listesi :

Kuru fasulye (beyaz)
Mercimek (kırmızı)
Kuşyemi
Kayısı (kurutulmuş)
Boraks
Sigara
Konserveler (meyva, balık sebze)
Havyar
Kolemanit
Halı
Pamuklu bez
Taze meyva (her nevi)
Keçi boynuzu
Domates püresi
Kereste
Yapağı
Şaraplar
Alkollü içkiler.

Ankara; 9 Aralık 1960

Ekselâns,

Türkçe tercümesi aşağıda derrolunan 9 Aralık 1960 tarihli mektupların alındığını Ekselânslarına bildirmekle şeref duyarım.

«19 Ekim 1939 tarihli Hususi Anlaşma gereğince 8 Ocak 1940 tarihinde Paris'te Birleşik Krallık Hükümeti ile Türk Hükümeti arasında akdolan 1939 % 3 faizli 15 milyon İngiliz liralık istikraz ile 2 milyon İngiliz liralık istikraz anlaşmalarının ve 11 Şubat 1954 tarihinde Ankara'da akdolan Türkiye'ye açılmış bulunan teslimat kredilerinin tasfiyesi hakkındaki Anlaşmanın tatbikatını teshil etmek maksadıyla Ankara'da yapılan müzakereler Ekselânslarının malûmatları bulunmaktadır.

Bu müzakerelerin neticesi olarak Majestelerinin Hükümeti, aşağıda tesbit olunan hususların tatbik mevkiine konulmasını kabul eylemeye hazır bulunmaktadır.

(a) 1 Haziran 1961 tarihinde nihayet bulacak olan devre zarfında, yukarıda yazılı anlaşmalardan mütehasıl İngiltere Bankası matlubundaki Türk liraları, Birleşik Krallığın dahilinde ve haricinde istihsal edilmek üzere 1956 ve 1957 yılları mahsulü her nevi ve menşeli yaprak tütün ile, Samsun, Bafra, İzmir ve Bursa menşeli (A) Amerikan Grad yaprak tütünüleri hariç her nevi ve menşeli 1958 mahsulü yaprak tütünlerinin mübayaasında serbestçe kullanılabilecek ve Türk Hükümeti de gerek Birleşik Krallık'ta gerek Birleşik Krallık haricinde mukim herhangi bir tabiiyetteki tacirler tarafından yapılacak mübayaalar için bu Türk liralарının serbestçe istimalini kabul edecektir. Bu mektupta yazılı herhangi bir hüküm, mevzu bahis hesaptaki Türk liralарının, Birleşik Krallık dahilinde istihsal edilmek maksadıyla diğer herhangi bir yıl mahsulü tütünün mübayaası için mevcut istimal salâhiyetini selbeder mahiyette telâkki olunmayacaktır.